

Kırsal Turizm Açısından Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Konaklama İşletmelerinin İncelenmesi

İsmail KIZILIRMAK^{1*} Fazıl KAYA¹ Leyla ŞİŞİK²

¹İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Üniversitesi SBE, Turizm İşletmeciliği ABD, İstanbul, Türkiye

*Sorumlu yazar

e-posta: ikizilirmak@istanbul.edu.tr

Geliş Tarihi: Temmuz 25, 2014

Kabul Tarihi: Eylül 08, 2014

Özet

2000'li yıllarda doğa temelli alternatif turizm türlerinin tüm dünyada gelişmeye başlamasıyla birlikte, Doğu Karadeniz Bölgesi de sahip olduğu doğal ve kültürel potansiyeli ile Türkiye turizmde önemi giderek artan bir destinasyon haline gelmiştir. Doğu Karadeniz Bölgesi, nehirleri, orman ve vadileri, endemik bitki örtüsü, yaylaları, geleneksel yaşam kültürü ve festivalleriyle turistik çekiciliğe sahiptir. Başta yayla turizmi olmak üzere, tarım, köy ve çiftlik turizmi son dönemlerde gelişmeye başlayan tüm kırsal turizm çeşitleriyle binlerce yerli ve yabancı turisti çekmektedir.

Doğu Karadeniz Bölgesi'ni ziyaret eden turist sayısındaki artışa bağlı olarak ortaya çıkan konaklama ihtiyacının karşılanmasına yönelik, tüm bölge illerinde çok sayıda büyük ve küçük kapasitede işletme faaliyete geçmiştir. Bu çalışmayla, Ordu, Trabzon ve Rize yaylalarında bulunan işletmeler başta olmak üzere, bölgenin genel olarak konaklama işletmeleri ve kırsal turizm işletmeleri açısından yeterli bir konumda olduğu görülmüştür. Bölgedeki en önemli kırsal turizm merkezi olan, Uzungöl beldesi ve Ayder yaylasındaki birçok turizm işletmesinin, son zamanlarda oldukça artış gösteren, Ortadoğu turist talebini karşılamaya yönelik hizmet vermekte olduğu saptanmıştır. Ancak bu işletmelerin bazılarının bölge doğasına ve kırsal turizm ilkelerine uygun yapılmadığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Kırsal Turizm, Konaklama İşletmeleri

An Investigation on the Accommodation Facilities in Black Sea Region in Terms of Rural Tourism Opportunities

Abstract

Taking advantage of the natural and cultural potentials it enjoys, the Turkish Eastern Black Sea region started in 2000 inwards to develop, just like the rest of world, nature-based alternative tourism, which led to the emergence of the region as an important tourist destination. With its rivers, green mountains, forests, valleys, rich flora, local traditions and festivals, The region is truly an attractive tourist destination. With the tourism development initiated, plateau tourism and agricultural tourism in the region attracted thousands of local and foreign tourists.

As a result of the increasing number of tourists visiting the Eastern Black Sea region and consequently the increasing demand on accommodation facilities, many large and small tourism businesses started to be operated in the region's cities. This paper found that accommodation businesses and agricultural tourism businesses on the highlands of Ordu, Trabzon and Rize are sufficiently available. The paper also shows that many tourism businesses are providing their services on the highlands of Uzungöl and Ayder to meet the needs of the huge number of tourists coming from the Middle East, yet, it can be said that some of these businesses are not being operated appropriately to the region's nature and the principles of agricultural tourism.

Keywords: Black Sea Region, Rural Tourism, Tourism Establishments

GİRİŞ

Endüstri devrimi ile beraber toplumsal yaşamda boş zamanın artması, teknolojik gelişmelerin sağlanması, alt ve üst yapının kurulması ve güvenliğin sağlanması gibi bir dizi unsur turizm hareketini hızla geliştirmiştir [1]. Turizm endüstrisi, özellikle ikinci Dünya Savaşı sonrası hızla gelişerek, birçok ülke için önemli bir ekonomik girdi konuma gelmiştir.

Turizm endüstrisinin geliştiği ilk dönemlerde, dünyada kitle turizm anlayışı oldukça yaygındı, ancak kitle turizminin çevre üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle zamanla farklı turizm anlayışlarına yönelimler gelişmiştir. Kitle turizmine alternatif olarak, doğal ve kültürel kaynakları koruyan ve sonraki nesillerin yaşam hakkını gözeten turizm anlayışlarının içerisinde öne çıkanların başında kırsal turizm gelmektedir [2]. Kırsal turizm, turistlerin zamanlarını daha çok rekreasyon alanlarında,

çiftliklerde ve farklı turizm aktivitelerinde geçirmesidir [3].

Avrupa komisyonunun 1990'larda gündeminde yer alan kırsal turizm, Avrupa ülkelerin bir çoğunda önemli bir gelişme kaydetmiştir. Avrupada İspanya, İtalya, Almanya ve Birleşik Krallık kırsal turizm faaliyetlerini başarıyla yerine getiren ülkelerdir. 2000 yılları itibarıyla Sovyetler birliğinden ayrılan Doğu ve merkezi Avrupa ülkelerinde de kırsal turizm açısından oldukça gelişme sağlanmıştır [5]. Kırsal turizm kitle turizmin tersine halk ile bütünleşik, doğayla ve çevreyle dost bir ilişki geliştirmektedir [6]. Kırsal bölgelerde yapılan yürüyüş, bisiklete binme, balık tutma, ata binme, doğa aktiviteleri ve kültürel turizm gibi rekreasyonel aktiviteler kırsal turizminin bir parçasıdır. Ayruca bunun yanında aile otelleri, kamp alanları, bungalow, şatolar ve kırsal mülkler gibi küçük ölçekli yerleşim yerlerinde ve çiftlikte kamp yapma da kırsal turizminin bir parçasını oluşturmaktadır [5]. Özellikle

sanayileşmiş bölgelerde ve kentlerde yaşayan insanların, doğa ve kültürle iç içe olan kırsal bölgelere olan talebini yükseltmiştir.

Turizm olayının gerçekleşmesi turistlere sunulacak iyi bir hizmet ile başladığını söylemek mümkündür. Turistler geldikleri ülkelerde güvenle kalabilecekleri konaklama işletmeleri, turist açısından oldukça önemlidir. Konaklama işletmeleri bütün turistlere hitap edecek ve hizmet sağlayacak özellikleri barındırabilmelidir [7]. Konaklama sektörü, Sanayi Devrimi ile dünyada hızla gelişme kaydetmiştir. Konaklama işletmelerinin geldiği nokta itibarıyla, sunduğu hizmet türüne göre çeşitli sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Ancak yapılan araştırmalarda görülmektedir ki, konaklama işletmelerinin sınıflandırılması konusunda değişik görüşler ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu nedenle, her ülke kendi konaklama işletmesi özelliklerini dikkate alarak bir sınıflandırma yapmaktadır. Türkiye Konaklama işletmeleri; “otel, motel, tatil köyü, pansiyon, kamping, apart otel, oberj (dağ evi), gezer otel, hostel, termal tesis ve kaplıca şeklinde sınıflandırılmaktadır” [1,8]. Konaklama tesisleri açısından, modern kentlerde büyük konaklama tesisleri, kırsal bölgelerde daha küçük ve daha az yataklı konaklama tesislerini görmek mümkündür [9,10]. Seyahat katılan kişinin en önemli ihtiyacı konaklamadır. Kişi seyahat kararını, konaklama işletmesinin olanaklarının ne çerçevede olduğuna bağlı olarak yapar. Turistik yörenin turizm açısından gelişmişliği, belli oranda konaklama tesisine bağlıdır [11]. Konaklama sektöründe yaşanan gelişme nicelik yönüyle beraber nitelik açısından da oldukça gelişme sağlamaktadır [12]. Turizm açısından gelişmiş bölgelere bakıldığında, turizm alt-üst yapısının oldukça geliştiği ve özellikle turistlerin ihtiyacına cevap verecek nitelikte turizm işletmelerine sahip olduğu söylenebilir [4,13].

Türkiye, coğrafik yapısı itibarıyla bir çok turizm türünü barındıran bir ülke konumundadır. Türkiye'nin her bölgesi kırsal turizm faaliyeti açısından oldukça zengindir. Son dönemlerde turizm gelişmesi açısından oldukça popüler bir destinasyon olan Doğu Karadeniz Bölgesi ise, hem doğal hem de kültürel turizm kaynakları açısından oldukça zengindir. Bu açıdan, destinasyon bölgesinde turistlere sunulacak en önemli konunun konaklama işletmesi hizmetinin olduğu söylenebilir.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'nin kırsal turizm pastasından önemli bir paya sahip Doğu Karadeniz Bölgesinin turist sayısı açısından yoğun illeri olan Ordu, Trabzon ve Rize illerinin genel olarak konaklama işletme sayısını ve her bir ilin kırsal bölgesinde konaklama ihtiyacına cevap verecek konaklama işletmelerinin mevcut durumunu ortaya koymaktır.

Doğu Karadeniz Bölgesinin (Ordu, Trabzon ve Giresun) Konaklama İşletmeleri Açısından Değerlendirilmesi

Türkiye'nin 2023 Turizm Stratejisi kapsamında doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerin koruma-kullanma dengesi içinde kullanılması ve alternatif turizm türlerinin yaygınlaştırılarak dünya turizm gelirinde alınan payın artırılması amaçlanmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi, yayla kültürü, tarihi ve kültürel eserleri, doğal güzellikler, flora ve faunası, ormanları, gölleri, dereleri, iklimi, bitki örtüsü, havası, çağlayanı ve havası kısacası alternatif turizm imkanları açısından geniş bir turizm potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda Doğu Karadeniz Bölgesinin sahip olduğu alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi, tanıtılması ve koruma-kullanma dengesiyle bölge ekonomisine

kazandırılması amaçlanmaktadır. Doğu Karadeniz Turizm Master planında ise tarihi, doğal ve kültürel mirasın korunması, turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve turizm tesisleri gibi başlıklara dikkat çekilmiştir [14,13]. Bu bağlamda turist sayısı açısından yoğun talep alan Ordu, Trabzon ve Rize illerinin turizm tesisleri açısından incelenmiştir.

Ordu'daki Konaklama İşletmelerinin İncelenmesi

Ordu, kıyı boyunca bozulmamış doğal yapısı ve kültürel zenginlikleri ile turizm açısından potansiyeli oldukça yüksek bir ildir. Ordu'da kayıtlı toplam 59 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerden 32'si belediye belgeli, 23'ü Bakanlık belgeli ve geri kalan 4'ü de kırsal konaklama işletmesi olarak turizm sektörüne hizmet etmektedir. Bu işletmelerde 1068 oda ve 2132 yatak kapasitesi vardır. Bu işletmelerin türlerine baktığımızdaysa; 37'si otel, 7'si kamping, 5'i pansiyon, 4'ü motel, 2'si özel tesis, 2'si dinlenme tesisi, 1 çiftlik evi ve 1'i de dağ evi olarak faaliyetlerine devam etmektedir. İlde bulunan Bakanlık belgeli otellerin oda ve yatak kapasitesiyle ilgili bilgi bulunmakla beraber belediye belgeli işletmelerde ne yazık ki oda ve yatak sayısı kapasitesi ile ilgili verilere ulaşamamıştır [15].

Ordu'da Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli toplam 23 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerden 7 otel 4 yıldızlı, 9 otel 3 yıldızlı, 4 otel 2 yıldızlı ve 2 konaklama işletmesiyse özel tesis ve çiftlik evidir.

Tablo 1 incelendiğinde, ildeki tesislerin büyük çoğunluğunun 4 ve 3 yıldızlı oteller olması dikkat çekicidir. Daha sonraki sırada ise, 2 yıldızlı 4 otelin olduğu görülmektedir. İlde bulunan konaklama işletmelerinde 1015 oda ve 2018 yatak kapasitesi olduğu görülmektedir. Ordu'da bulunan konaklama işletmelerinin 15'i il merkezindedir. İlde bulunan 4 yıldızlı otellerin tamamıyla birlikte 3 yıldızlı 6 otelinde merkezde olduğu görülmektedir. Ayrıca il merkezinde özel tesis belgeli 1 otel işletmesiyle 1'de konak bulunmaktadır. Ordu'nun önemli tatil merkezi konumunda olan Ünye'de 3 yıldızlı 2 otel ve 2'de 2 yıldızlı otel olmak üzere 4 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Ayrıca İkizce ilçesinde 3 yıldızlı 1 otel ve Fatsa ilçesinde de 2 yıldızlı 1 otel bulunmaktadır.

Ordu'da Belediye belgeli toplam 32 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerden 16'sı otel, 7'si kamping, 5'i pansiyon ve 4'ü moteldir [15]. Tablo 2 incelendiğinde, ildeki belediye belgeli tesislerinin işletme türü açısından farklı işletme türleri olduğu görülmektedir. Ancak Ordu'da bulunan konaklama işletmelerinin sınıf, oda ve yatak kapasiteleriyle ilgili bilgiye kamu kurumlarının internet sitelerinden ulaşamamıştır.

Tablo 2'ye göre, Ordu'da bulunan belediye belgeli konaklama işletmelerinin 20'si Ünye'dedir. İlçede bulunan işletmelerin 7'si otel, 5'i pansiyon, 4'ü motel ve 4'ü de kampingdir. Ordu il merkezinde 7 otel, Perşembe ilçesinde 1 otel ve 2 de kamping bulunmaktadır. Gülyalı'da 1 kamping ve Fatsa'da da 1 otel bulunmaktadır. Bu sonuçlara baktığımızda ilde bulunan belediye belgeli otel sayısının, Bakanlık belgeli işletmelerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Seyahat acentaları ile Ordu'ya gelen yerli ve yabancı turistlerin ise yine yaylalara gününbirlik olarak inip çıktıkları ve konaklamalarını da sahildeki konaklama işletmelerinde yaptıkları bilinmektedir. Bu nedenle, konaklama işletmelerinin il merkezinde olduğu ve rekabet avantajı sağlama adına da Bakanlık belgeli işletmelerin kurulmasını teşvik ettiği söylenebilir.

Tablo 1. Bakanlık Belgeli Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Belge	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Merkez-Ordu	Otel	4 Yıldız	7	557	1117
			3 Yıldız	6	266	526
			Özel Tesis	1	18	38
		Konak	Özel Tesis	1	14	28
2	Ünye-Ordu	Otel	3 Yıldız	2	39	84
			2 Yıldız	2	40	80
3	Perşembe-Ordu	Otel	2 Yıldız	1	31	63
		Çiftlik Evi	Çiftlik Evi	1	8	15
4	İkizce-Ordu	Otel	3 Yıldız	1	15	15
5	Fatsa-Ordu	Otel	2 Yıldız	1	27	52
Toplam				23	1015	2018

Tablo 2. Belediye Belgeli Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Sınıfı	İşletme Sayısı
1	Merkez-Ordu	Otel	--	7
2	Ünye-Ordu	Otel	--	7
		Motel	--	4
		Pansiyon	--	5
		Kamping	--	4
3	Perşembe-Ordu	Otel	--	1
		Kamping	--	2
4	Gülyalı-Ordu	Kamping	--	1
5	Fatsa-Ordu	Otel	--	1
Toplam				32

Kırsal Turizme Yönelik Çalışan Konaklama İşletmelerinin Durumu

Ordu'da kırsal turizme yönelik küçük ölçekli 4 konaklama işletmesi vardır [15]. Ordu, Doğu Karadeniz Bölgesine tur düzenleyen seyahat acentalarının konaklama yaptığı üç ilden biri olmasına rağmen, ilin kırsal turizm işletmeleri açısından çok iyi konumda olmadığı tablo 3'ten anlaşılmaktadır.

Ordu'da, kırsal turizm kapsamında yayla turizmine yönelik olarak faaliyette bulunan konaklama işletme sayısı ve yatak kapasitelerinin fazla olmadığı görülmektedir. İlde kırsal turizme yönelik faaliyette bulunan 4 işletmeden 2'si dinlenme tesisi, 1'i dağ evi ve 1'i de otel olarak faaliyette bulunmaktadır. Söz konusu işletmelerden 3'ü Kabadüz-Çambaşı Yaylasında bulunmaktadır. Kırsal turizm açısından bu yaylaların Ordu'da daha popüler olduğu ve buradaki işletmelerinde 53 oda ve 114 yatak kapasitesine sahip olduğu tablo 3'ten anlaşılmaktadır. Söz konusu tesislerin sonucusu da Perşembe yaylasına gelenlere hizmet etmek amacıyla Aybastı ilçesinde bulunmaktadır. Bu işletmenin de 12 oda ve 23 yatak kapasitesinin olduğu görülmektedir.

Ordu'daki kırsal konaklama tesisleriyle ilgili genel durumu incelediğimizde; oda kapasitesi açısından kırsal turizm işletmelerinin il genelindeki konaklama işletmeleri içindeki oranının % 6,8 olduğu görülmektedir.

Oda kapasitesindeyse, kırsal turizm işletmelerindeki oda sayısının il geneline göre oranı % 5,0 ve yatak kapasitesiyse % 5,3'lük bölümü oluşturmaktadır. Kırsal turizm işletmelerindeki oranın oda ve yatak kapasitesine göre daha fazla olmasının nedeni, bu işletmelerin oda ve yatak kapasitelerinin daha az olmasındandır.

Ordu'nun kırsal turizme yönelik konaklama işletmelerinin az sayıda olmasının nedeni, kırsal turizm açısından marka değeri taşıyan ve bilinirliği yüksek olan Uzungöl ve Ayder gibi kırsal turizm çekiciliklerinin tanıtımının yapılamaması ve seyahat acentalarının tur programlarına konulamaması bulunmaktadır. Ayrıca Ordu'da kırsal turizm faaliyetlerinin yerel ölçekte olması, yöre insanlarının yaylalarda evlerinin olması ve yaylalara günübirlik olarak çıkmaları nedeniyle işletme sayısının fazla olmadığını söylemek mümkündür.

Tablo 3. Kırsal Turizme Yönelik Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Belge	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Kabadüz-Çambaşı Yaylası	Dinlenme Tesisi	--	2	29	66
		Dağ Evi	--	1	12	25
2	Aybastı-Ordu	Otel	--	1	12	23
Toplam				4	53	114

Tablo 4. Konaklama İşletmelerinin Sayı, Oda ve Yatak Kapasiteleri Açısından Karşılaştırılması

İşletme Türü	İşletme Sayısı	%	Oda Sayısı	%	Yatak Sayısı	%
Bakanlık Belgeli İşletmeler	23	39,0	1015	95,0	2018	94,7
Belediye Belgeli İşletmeler	32	54,2	--	--	--	--
Kırsal Turizm İşletmeleri	4	06,8	53	5,0	114	5,3
Toplam	59	100,0	1068	100,0	2132	100,0

Trabzon'daki Konaklama İşletmelerinin İncelenmesi

Trabzon ili, doğal, kültürel, tarihi ve arkeolojik kaynakları ile önemli bir turizm merkezi konumundadır. Trabzon'da kayıtlı, toplam 187 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerden 45'i Bakanlık işletme ve yatırım belgeli, 10'u belediye belgeli ve geri kalan 132'si de kırsal konaklama işletmesi olarak turizm sektörüne hizmet etmektedir. Bu işletmelerin 3779 oda ve 8913 yatak kapasitesi vardır. Bu işletmelerin türlerine baktığımızdaysa; 83'ü otel, 59'u pansiyon, 26'sı motel, 8'i kamping, 7'si bungalov ve 4'ü de dağ evi olarak faaliyetlerine devam etmektedir [16].

Trabzon'da Kültür ve Turizm Bakanlığında belgeli toplam 30 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerden 1'i 5 yıldız, 4'ü 4 yıldızlı, 16'sı 3 yıldızlı, 8'i 2 yıldızlı ve 1'i de dağ evidir.

Tablo incelendiğinde, ildeki işletmelerin büyük çoğunluğunun 3 yıldızlı oteller olması dikkat çekicidir. Bu durumun temelinde, yatırım maliyeti açısından orta ölçekli otel yatırımlarıyla bölgeye gelen turist gruplarının ekonomik durumunun dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Daha sonraki sıradaysa, 2 yıldızlı 8 otelin olduğu görülmektedir. Üst grup olarak da 4 yıldızlı 4 otelle, Doğu Karadeniz Bölgesinde 5 yıldızlı 1 otelin bulunduğu görülmektedir. İlde bulunan Bakanlık işletme belgesine

sahip konaklama işletmelerinde 1574 oda ve 3195 yatak kapasitesi bulunmaktadır.

Trabzon'da bulunan 30 işletme belgeli konaklama işletmesinin 22'si il merkezindedir. İlde bulunan 5 ve 4 yıldızlı oteller ile 3 ve 2 yıldızlı otellerin büyük çoğunluğunun merkezde olduğu görülmektedir. Geriye kalan konaklama işletmelerinin ilçelere göre dağılımına baktığımızdaysa, Yomra'da 4 yıldızlı 1 otel, Akçaabat'ta 3 yıldızlı 2 otel ve 1 de dağ evinin bulunduğu görülmektedir. Maçka'da 3 yıldızlı 2 otel ve Of ilçesinde de 2 yıldızlı 1 otel bulunmaktadır [16].

Trabzon'da, Bakanlık yatırım belgeli 15 otel vardır. Bu işletmeler; 5 yıldızlı 1 otel, 4 yıldızlı 5 otel ve 3 yıldızlı 9 oteldir. Bu tesislerde, 1027 oda ve 2129 yatak kapasitesi vardır. İlde bulunan 15 yatırım belgeli konaklama işletmesinden 2'si il merkezindedir. İl merkezinde bulunan otellerden 1'i 5 yıldız ve diğeri de 3 yıldızdır. Diğer konaklama işletmeleri ise, Çaykara'da 4 yıldızlı 2 otel ve 3 yıldızlı 4 otel bulunmaktadır. Akçaabat'ta 4 yıldızlı 2 otel ve 4'te 3 yıldızlı otel bulunmaktadır. Maçka'da 4 yıldızlı 1 otel ve Çarşıbaşı'nda ise 3 yıldızlı 1 otel bulunmaktadır.

Trabzon'da 10 adet belediye belgeli otel işletmesi vardır [16]. Bu işletmelerden 9'u il merkezinde bulunan otellerdir. Ayrıca Akçakale'de ise 1 pansiyon bulunmaktadır. Bu işletmelerin oda ve yatak sayılarıyla ilgili bilgiye ulaşılamamıştır.

Tablo 5. Bakanlık Belgeli Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Belge	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Merkez-Trabzon	Otel	5 Yıldız	1	157	335
			4 Yıldız	3	237	497
			3 Yıldız	11	418	817
			2Yıldız	7	195	365
2	Yomra-Trabzon	Otel	4 Yıldız	1	200	400
3	Akçaabat-Trabzon	Otel	3 Yıldız	2	92	179
		Yaylakent	Dağevi	1	51	152
4	Of-Trabzon	Otel	3 Yıldız	1	25	50
			2 Yıldız	1	25	50
5	Maçka-Trabzon	Otel	3 Yıldız	2	174	350
Toplam				30	1574	3195

Tablo 6. Bakanlık Yatırım Belgeli Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Belge	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Merkez-Trabzon	Otel	5 Yıldız	1	230	460
			3 Yıldız	1	11	22
2	Çaykara-Trabzon	Otel	4 Yıldız	2*	175*	350*
			3 Yıldız	4*	132*	307*
3	Akçaabat-Trabzon	Otel	4 Yıldız	2	260	550
			3 Yıldız	3	143	288
4	Maçka-Trabzon	Otel	4 Yıldız	1	64	128
5	Çarşıbaşı-Trabzon	Otel	3 Yıldız	1	12	24
Toplam				15	1027	2129

*Yatak sayısı tahmini olarak verilmiştir.

Tablo 7. Belediye Belgeli Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Sınıfı	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Merkez-Trabzon	Otel	--	9	--	--
2	Akçakale-Trabzon	Pansiyon	--	1	--	--
Toplam				10	--	--

Kırsal Turizme Yönelik Çalışan Konaklama İşletmelerinin Durumu

Trabzon'da kırsal turizme yönelik olarak bölgedeki birçok ilden farklı olarak, yaylalarda da konaklama işletmeleri bulunmaktadır. Trabzon'da kırsal turizme yönelik konaklama işletmelerinin büyük çoğunluğu Çaykara ilçesine bağlı Uzungöl'de bulunmasına rağmen aynı zamanda Akçaabat, Şalpazarı, Tonya, Maçka, Araklı ve Sürmene'de de kırsal turizme hizmet eden 20 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Kırsal turizme yönelik konaklama işletmelerinin bulunduğu bu bölgelerin, Uzungöl kadar olmamakla birlikte önemli doğal çekiciliklere sahip olan yaylalar ve dağlık alanların olduğu söylemek mümkündür. Bu işletmelerin dağılımını incelediğimizde; 10 konaklama işletmesiyle en fazla tesisin bulunduğu ilçe, Maçka'daki Altındere Vadisidir. Bu bölgenin içinde Sümela Manastırı, yaylalar ve Altındere Milli Parkı da bulunmaktadır. Bu alanın kültürel çekiciliklerin yanı sıra kırsal çekiciliğinin de olması önemli bir çekim unsurudur. Konaklama işletmelerinin bulunduğu diğer kırsal çekiciliğe sahip yerler arasında; Zigana Dağı ve Yaylası, Hıdırnebi Yaylası, Kayabaşı Yaylası, Akçatepe, Erikbeli-Sazalan Yaylaları, Sis Dağı Yaylası, Taşköprü Yaylası, Zarha Dağı ve Sultan Murat Yaylası bulunmaktadır.

Tablo 8'deki konaklama işletmesi türlerine baktığımızda, bu işletmelerden yalnızca 1'i 3 yıldızlı işletme diğer işletmelerde ise, belge bulunmamaktadır. Söz konusu işletmelerden 1'i 3 yıldızlı olmak üzere 7 otel, 7 bungalov, 3 dağ evi ve 3 pansiyon bulunmaktadır. Bu işletmelerde 2 işletmenin sahip olduğu oda sayısı ile bilgi bulunmamakla beraber yaklaşık 470 odadan fazla kapasite bulunmakta ve bu işletmelerdeki yatak sayısı da 1079 civarındadır [16].

Kırsal turizme yönelik işletmelerin dağılımına baktığımızda, Akçaabat'ta 2 yayla kent ve 1'de yayla evi bulunmaktadır. Bu ilçede bulunan 3 işletmede dağ evi olarak faaliyette bulunmaktadır. Bu tesislerin toplam 155 odası ve yaklaşık olarak 348'e yakın yatak kapasitesi bulunmaktadır. Şalpazarı ilçesinde bulunan Sıddağı Yaylasında, 5 oda ve 14 yatak kapasitesine sahip bir pansiyon bulunurken, Tonya'daysa, 25 oda ve 50 yatak kapasitesine sahip 1 otel bulunmaktadır. Maçka, kırsal turizm açısından Çaykara'dan sonra en fazla tesise sahip olan ilçedir. İlçedeki konaklama tesisleri, Zigana Dağı ve Altındere Vadisinde bulunmaktadır. Zigana Dağındaki yayla tesisinde 60 oda ve 120 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Altındere Vadisindeki 1 sosyal tesis, 1 otel, 1 bungalov ve 1 pansiyon turistlere hizmet etmekte ve bunların da 193 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Ayrıca Araklı ilçesinde 51 yataklı 1 yayla oteli ve Sürmene ilçesindeki Zarha Dağında da 72 oda ve 150 yatak kapasiteli 1 otel ve Sultan Murat Yaylasında da 1 otel bulunmaktadır [16].

Trabzon'da kırsal turizme yönelik olarak değerlendirilebilecek bir başka konaklama işletmesi türü de kampinglerdir.

Tablo 9'a göre, Trabzon'da diğer işletme türlerine göre daha basit ve daha ucuz konaklama imkânı sağlayan 8 kamping bulunmaktadır. Bu işletmelerin 4'ü Akçaabat'ta, 3'ü Maçka'da ve 1'i de Uzungöl'de bulunmaktadır.

Trabzon'da bulunan kırsal turizme yönelik tesislerinin bulunduğu en büyük potansiyel Çaykara ilçesine bağlı Uzungöl Turizm Merkezidir. Haldizen deresinin, vadide heyelan sonucu kapanmasıyla oluşan göl, Uzungöl olarak adlandırılmaktadır. Gölün çevresinde bulunan sık ve doğal ladin ormanları mükemmel bir görsel çekiciliğe sahiptir. Aynı zamanda flora ve faunasıyla her yıl binlerce ziyaretçi almaktadır [17].

Uzungöl'de 105 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerin 23'ü otel, 26'sı motel, 55'i pansiyon ve 1'de yukarıdaki bölümde sözü edilen kamping işletmesidir. 55 pansiyonun 28'i ticari olarak faaliyette bulunurken son yıllarda yöreye artan Ortadoğulu turist akınından dolayı ortaya çıkan konaklama ihtiyacı için 27'de ev pansiyonu olarak devreye girmiştir [16].

Uzungöl'deki 105 konaklama işletmesinde yaklaşık olarak 1135 oda ve 3479 yatak kapasitesi olduğu görülmektedir. Bölgenin son yıllarda bilinirliğinin yurt içi ve yurt dışında artmasından dolayı bu sayıların daha da artacağını söylemek mümkündür.

Trabzon'da kırsal turizm merkezi olarak kabul edilen Uzungöl'de toplam 23 adet otel bulunmaktadır. Bu otellerin 2'si 4 yıldız ve 4'ü de 3 yıldızlıdır. Geri kalan 17 otelde belediye belgelidir. Bu otellerde toplam 694 oda ve 1581 yatak kapasitesi bulunmaktadır [16].

Tablo 12 incelendiğinde, Uzungöl'de bulunan otellerin kırsal turizmin felsefesine uygun olarak küçük ölçekli işletmeler olarak kurulduğu görülmektedir. En fazla otel sayısının bulunduğu oda grubu, 21-30 odaya sahip olan otellerdir. Bu işletmelerin sayısı 9 ve sahip oldukları toplam yatak sayısı da 501'dir. İkinci sırada ise, 8 otel ile 11-20 oda aralığındaki oteller bulunmaktadır. Bu otellerin toplam oda sayısı da 304'tür. 31-40 oda sayısına sahip olan 2 otel, toplam 182 yatak sayısına sahiptir. Üçüncü sıradaysa 1'er otel ile 41-50 odalı otel 96 yatağa sahiptir. 51-60 oda aralığında bulunan 1 otelde 100 yatağa ve 71-80 oda aralığındaki 1 otelde 144 odaya sahiptir. 127 odayla Uzungöl'de en fazla odaya sahip olan 1 otelse 254 odaya sahiptir [16].

Tablo 13'e göre, Uzungöl'de toplam 26 adet motel bulunmaktadır. Bu işletmeleri, özellikle bölgenin turizme açılmasıyla ilk kurulan tesisleri olduğunu söylemek mümkündür. Kırsal turizmin gelişmeye başlamasıyla birlikte girişimcilerin, son yıllarda daha çok gelir elde edebilmek amacıyla otel yatırımlarını tercih etmeye başladıklarını söyleyebiliriz.

Uzungöl'de bulunan 26 adet motelden 6'sının oda sayılarıyla ilgili bilgi edinilemediği için oda kapasitesini 2 kişilik oda ilkesinden hareket ederek tahmini olarak belirlemeye çalıştığımızda bu işletmelerde 441 oda sayısı ve toplam 1093 yatak sayısına ulaşılmaktadır [16, 18,19].

Tablo 14'e göre Uzungöl'de bulunan motellerin oda sayılarına göre gruplandırılmasına baktığımızda, 14 motelin 11-20 oda aralığında oldukları ve 515 yatağa sahip oldukları görülmektedir. İkinci sırada 8 motelin 1-10 oda aralığında ve 242 yatak kapasitesinde oldukları ve 3 motelin de 21-30 oda aralığında ve toplam 196 yatağa sahip oldukları görülmektedir. Son sıradaysa 1 motelin 70 oda ve 140 yatağa sahip olduğu görülmektedir [16,18,19]. Bölgede bulunan motellerin otellerden farklı olarak daha az sayıda

odaya sahip oldukları ve daha küçük ölçekli işletmeler olduğunu söylemek mümkündür.

Uzungöl'de 55 pansiyon bulunmaktadır. Bu pansiyonların 28'i işletme şeklinde çalışmakta ve 27'si de son yıllarda artan konaklama ihtiyacını karşılamak üzere mevsimlik olarak faaliyette bulunan evlerin pansiyon şeklinde çalıştırılmasıdır. Uzungöl'de bulunan 28 pansiyon işletmesinde 530 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Evlerin yaz aylarında pansiyon olarak kullanılmasıyla da ilave 275 yatak kapasitesi oluşturulmaktadır. Böylece toplam 55 pansiyonda 805 yatak kapasitesi bulunmaktadır.

Uzungöl'de bulunan pansiyonların yapıları gereği küçük ölçekli işletmeler olduğu tablo 15'den anlaşılmaktadır. En fazla oda sayısına sahip olan pansiyonların, 11-20 yatak aralığında olduğu ve bu aralıkta bulunan 11 pansiyonun 157 yatağa sahip olduğu görülmektedir. 10 pansiyonun 21-20 yatak aralığında ve

toplam 269 yatağa sahip olduğu görülmektedir. 5 pansiyonun 1-10 yatak aralığında ve toplam 36 yatağa sahip olduğu ve 2 pansiyonun da 31-40 yatak aralığında 68 yatağa sahip olduğu görülmektedir.

Trabzon'daki kırsal konaklama tesisleriyle ilgili genel durumu incelediğimizde; oda kapasitesi açısından kırsal turizm işletmelerinin il genelindeki konaklama işletmeleri içindeki oranının çok iyi durumda olduğu ve ildeki potansiyelin % 70,5'ini oluşturduğu görülmektedir.

Bu sonuca göre, Trabzon'daki konaklama kapasitesinin var olma nedenlerinden biri kırsal temelli turizmdir. Oda kapasitesindeyse, kırsal turizm işletmelerindeki oda sayısının il geneline göre oranı % 31,2'ye ve yatak kapasitesiyse % 40,3'lük oranlara düşmektedir. Kırsal turizm işletmelerindeki oranın yüksek olduğu buna karşın oda ve yatak kapasitesinin daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Uzungöl-Çaykara Dışındaki İlçelerde Bulunan Kırsal Turizm İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Belge	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Altındere Vadisi- Maçka	Otel	--	1	43	110
			--	1	24	45
		Bungalov		7	8*	20
		Pansiyon		1	24	45
2	Zigana Dağı-Maçka	Yayla Tatil Köyü	3 Yıldız	1	60	120
3	Hıdırnebi Yaylası- Akçaabat	Yayla Kent	Dağ Evi	1	70	166
4	Kayabaşı Yaylası- Akçaabat			1	61	150*
5	Akçatepe-Akçaabat	Dağ Evi		1	24	48
6	Erikbeli-Sazalan Yaylaları-Tonya	Pansiyon	--	1	--	--
7	Tonya	Otel	--	1	25	50
8	Sis Dağı Yaylası- Şalpazarı	Pansiyon		1	5	14
9	TaşköprüYaylası- Araklı	Otel	--	1	--	51
10	Zarha Dağı-Sürmene	Otel	--	1	72	150
11	Sultan Murat Yaylası- Çaykara	Otel	--	1	54	110
Toplam				20	470	1079

*Akçaabat, Şalpazarı, Tonya, Maçka, Sürmene ve Araklı Belediye Başkanlıklarının bilgi notlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

*Yatak sayısı tahmini olarak verilmiştir.

Tablo 9. Kamp Alanlarıyla İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Sınıfı	İşletme Sayısı
1	Akçaabat-Trabzon	Kamping	--	4
2	Maçka-Trabzon	Kamping	--	3
3	Uzungöl/Trabzon	Kamping	--	1
Toplam				8

Tablo 10. Uzungöl'deki Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Uzungöl Turizm Merkezi/Çaykara	Otel	23	694	1581
		Motel	26	441*	1093*
		Pansiyon	55	--	805
		Kamping	1	--	
Toplam			105	1135*	3479

Tablo 11. Uzungöl'de Bulunan Otellerle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Belge	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Uzungöl-Çaykara	Otel	4 Yıldız	2	175	350
			3 Yıldız	4	142	307
			Belediye Belgeli	17	377	924
Toplam				23	694	1581

Tablo 12. Uzungöl'deki Otellerin Oda Sayılarına Göre Dağılımı

	Yeri	İşletme Türü	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Uzungöl-Trabzon	Otel	--	1-10	--
			8	11-20	304
			9	21-30	501
			2	31-40	182
			1	41-50	96
			1	51-60	100
			--	61-70	--
			1	71-80	144
			1	81-+	254
Toplam			23	--	1581

Tablo 13. Uzungöl'de Bulunan Motel ve Pansiyonlarla İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Belge	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Uzungöl-Çaykara	Motel	Belediye Belgeli	26	441*	1093*
		Pansiyon	Belediye Belgeli	28	--	530
			Belgesiz	27	--	275
Toplam				81	441*	1898*

Tablo 14. Uzungöl'de Bulunan Motellerin Oda Sayılarına Göre Dağılımı

	Yeri	İşletme Türü	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Uzungöl-Trabzon	Motel	8	1-10	242
			14	11-20	515
			3	21-30	196
			--	31-40	--
			--	41-50	--
			--	51-60	--
			1	61-70	140
Toplam			26	--	1093

Tablo 15. Uzungöl'de Bulunan Pansiyonların Oda Sayılarına Göre Dağılımı

	Yeri	İşletme Türü	İşletme Sayısı	Yatak Sayısı	Toplam Yatak Sayısı
1	Uzungöl-Trabzon	Pansiyon	5	1-10	36
			11	11-20	157
			10	21-30	269
			2	31-40	68
Toplam			28	--	530*

*Çaykara Belediye Başkanlığının bilgi notundan yararlanılarak tahmini olarak hazırlanmıştır.

Tablo 16. Konaklama İşletmelerinin Sayı, Oda ve Yatak Kapasiteleri Açısından Karşılaştırılması

İşletme Türü	İşletme Sayısı	%	Oda Sayısı	%	Yatak Sayısı	%
Bakanlık İşletme Belgeli İşletmeler	30	16,0	1574	41,6	3195	35,8
Bakanlık Yatırım Belgeli İşletmeler	15	08,2	1027	27,2	2129	23,9
Belediye Belgeli İşletmeler	10	05,3	--	--	--	--
Kırsal Turizm İşletmeleri	132	70,5	1178	31,2	3589	40,3
Toplam	187	100,0	3779	100,0	5300	100,0

Rize'deki Konaklama İşletmelerinin İncelenmesi

Rize, doğal ve kültürel kaynaklar açısından oldukça geniş bir coğrafyadır. Rize'de kayıtlı toplam 103 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerden 19'u Bakanlık işletme ve yatırım belgeli, 38'i belediye belgeli ve geri kalan 46 işletmede kırsal turizm işletmesi olarak çalışmaktadır. Bu işletmelerin 2166 oda ve 5284 yatak kapasitesi vardır [20]. Ancak bu sayının daha fazla olması gerekir. Çünkü Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden elde edilen bilgilere göre birçok işletmenin oda ve yatak sayılarıyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Bu işletmelerin türlerine baktığımızdaysa; 76'sı otel, 22'si pansiyon, 2'si yayla evi, 1'i motel, 1'i butik otel ve 1'i de apart otel olduğu görülmektedir.

Rize'de bulunan 76 otelin 19'u Bakanlıkça belgelendirilen işletme ve yatırım belgeli otellerdir. Bu otellerin yıldızlara göre dağılımına baktığımızda; 3'ü 4 yıldızlı, 10'u 3 yıldızlı, 5'i 2 yıldızlı ve 1'i de 1 yıldızlı otel bulunmaktadır. Bakanlık belgeli bu otellerde 908 oda ve 1976 yatak kapasitesi bulunmaktadır [20].

Bakanlık belgeli bu otellerin dağılımına baktığımızda; 4 yıldızlı 1 otel, 3 yıldızlı 1 otel ve 2 yıldızlı 5 otel Rize merkez de bulunmaktadır. Çayeli'nde 4 yıldızlı 1 otel ve 1'de 3 yıldızlı otel, Gündoğdu'da 4 yıldızlı 1 otel, İkizdere'de 3 yıldızlı 1 otel, Fındıklı'da 3 yıldızlı 1 otel, Ardeşen'de 3 yıldızlı 1 otel ve Ayder'de de 3 yıldızlı 5 otel ve 1 yıldızlı 1 otel bulunmaktadır [20].

Rize'de 38 Belediye belgeli konaklama işletmesi vardır. Bunların 35'i otel, 2'si pansiyon ve 1'i ise butik oteldir. Belediye belgeli otellerin 27'sinin sınıfıyla ilgili bilgi bulunurken ve geri kalan 11 otelin de belge durumuyla ilgili bilgi bulunmamaktadır. Yine Rize'de konaklama işletmelerinin oda ve yatak sayılarıyla ilgili olarak, çok az verinin bulunduğu görülmektedir. Rize merkezdeki 25 işletmeyle ilgili oda ve yatak sayılarıyla ilgili net bilgi bulunmamasına karşın ilçelerde oda ve yatak sayılarıyla ilgili bilgi bulunmaktadır. Belediye belgeli konaklama işletmelerini ilçelere göre incelediğimizdeyse; Çayeli'nde 4 otel, Ardeşen'de 3 otel, Fındıklı'da 3 otel ve Pazar'daysa 2 otel ve 1'de butik otel bulunmaktadır [20].

Tablo 17. Bakanlık İşletme ve Yatırım Belgeli Otellerle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Belge	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Merkez-Rize	Otel	4 Yıldız	1	82	166
			3 Yıldız	1	27	54
			2 Yıldız	5	141	297
2	Çayeli-Rize	Otel	4 Yıldız	1	85	180
			3 Yıldız	1	32	76
3	Gündoğdu-Rize	Otel	4 Yıldız	1	68	140
4	İkizdere-Rize	Otel	3 Yıldız	1	148	346
5	Fındıklı-Rize	Otel	3 Yıldız	1	30	60
6	Ardeşen-Rize	Otel	3 Yıldız	1	96	248
7	Ayder-Rize	Otel	3 Yıldız	5	188	387
			1 Yıldız	1	11	22
Toplam				19	908	1976

Tablo 18. Belediye Belgeli Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Sınıfı	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Merkez-Rize	Otel	3	11		367
			2	4	46*	217
			1	1	--	--
			--	7	79	160
		Pansiyon	--	2	--	--
2	Çayeli-Rize	Otel	3	3	60	127
			--	1	25	50
3	Ardeşen-Rize	Otel	1	2	128	314
			--	1	24	26
4	Fındıklı-Rize	Otel	3	3	42	51
6	Pazar-Rize	Otel	3	2	46	73
		Butik Otel	--	1	--	--
Toplam				38	450	1385

Kırsal Turizm Yönelik Hizmet Eden Konaklama İşletmelerinin Durumu

Rize'deki tüm oteller, talebin yüksek olduğu yaz mevsiminde kırsal turizm talebini karşılamaya çalışmalarına rağmen, kırsal turizm türü olan yayla turizmine hizmet eden işletmelerin çoğunlukla Çamlıhemşin ilçesinin Ayder Termal ve Turizm Merkezinde bulunduğunu söylememiz gerekir.

Ayder, Rize'ye 87 km, bağlı bulunduğu Çamlıhemşin ilçesine de 16 km uzaklıkta bulunmaktadır. Ayder Termal Kaplıcaları, Bakanlar Kurulu Kararıyla 1987 yılında Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Ayder, sahip olduğu termal kaynakların yanı sıra doğal güzelliği, daha yukarılarda yer alan Aşağı ve Yukarı Kavron Yaylalarının çıkış ve iniş noktasında yer alması ve Kaçkar Dağlarına yapılan tırmanışlarda geçiş noktası olması nedeniyle yoğun bir ziyaretçi akınına uğramaktadır [20].

Ayder Turizm Merkezinin var olan bu özellikleri nedeniyle, kırsal turizm talebine yönelik olarak merkezde 39 konaklama işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerde 717 oda ve 1711 yatak bulunmaktadır. Ayder Turizm Merkezinde 39 konaklama işletmesinin 22'si otel, 15'i pansiyon, 1'i apart otel ve 1'i de yayla evi gelen turistlere hizmet vermektedir. Ayrıca 7 işletmede Ayder'in dışındaki bölgelerde faaliyette bulunmaktadır [20].

Kırsal turizmin temelinde, yöreye gelen turistlerin konaklamaları için küçük ölçekli işletmelerin kurulması ve bu işletmelerinde yerel işletmeciler tarafından yatırımın yapılarak işletilmesi kuralı vardır. Bu doğrultuda bölgedeki işletmeleri oda sayısı kriterine göre incelediğimizde ise, Ayder'deki otellerin en fazla 11-20 oda aralığında olduğu ve bu grupta 13 otelin bulunduğu görülmektedir.

21-30 oda aralığında 4 otel, 31-40 oda aralığında 2 otel, 41-50 oda aralığında 2 otel ve son olarak da 51-60 oda aralığında 1 otelin bulunduğu görülmektedir. Bu sonuçlara

baktığımızda, Ayder'deki otellerin büyük ölçekli olmadığını söylememiz gerekir. Bu durum kırsal turizm açısından Ayder'de bulunan otellerin küçük ölçekli olmalarından dolayı amaca uygun olduğunun bir göstergesidir.

Ayder'de bulunan pansiyonları oda sayılarına göre incelediğimizdeyse, bölgedeki pansiyonların en fazla 11-20 oda aralığında olduğu ve bu grupta 8 pansiyonun bulunduğu görülmektedir. İkinci sırada ise 1-10 oda aralığında 6 pansiyon ve 21-30 oda aralığında da 1 pansiyonun bulunduğu görülmektedir. Ayder'deki pansiyonların, kırsal turizmde uygun olarak küçük ölçekli olduğunu söylememiz gerekir. Ayrıca Ayder'de bulunan 1 yayla evinin 40 oda ve 80 yatak kapasitesine ve 1 apart otelin de 20 yatak kapasitesine sahip olduğu görülmektedir[21].

Ayder dışında kalan kırsal turizm merkezleri olarak değerlendirilebilecek olan Yukarı Kavron Yaylası, Sal Yaylası, Pokut Yaylası ve Kito Yaylasıyla Şenyuva köyünde bulunan 5 pansiyon ve 1 yayla evinin daha küçük ölçekli olduğu ve oda sayılarının 10 odadan daha az olduğu görülmektedir. İkizdere'de bulunan motelinse orta ölçekli olduğu ve 55 oda ve 120 yatağa sahip olduğu belirlenmiştir [21].

Rize'deki kırsal konaklama tesisleriyle ilgili genel durumu incelediğimizde; oda kapasitesi açısından kırsal turizm işletmelerinin il genelindeki konaklama işletmeleri içindeki oranının % 44,7 oranında olduğu görülmektedir.

Oda kapasitesindeyse, kırsal turizm işletmelerindeki oda sayısının il geneline göre oranı % 37,3 ve yatak kapasitesiyse % 36,4'lük bölümü oluşturmaktadır. Kırsal turizm işletmelerinin sayı, oda ve yatak kapasitesi oranları arasında farkların daha dengeli olduğu ve işletmelerin daha küçük olduğu Rize'de de görülmektedir.

Tablo 19. Ayder'de Bulunan Kırsal Turizm Yönelik Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	Belge	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Ayder Turizm Merkezi/Çamlıhemşin	Otel	3 Yıldız	3	113	227
		Otel	1 Yıldız	1	18	41
		Otel	Belediye Belgeli	18	379	879
		Pansiyon	--	15	167	464
		Apartment Otel	--	1	40	80
		Yayla Evi	--	1	--	20
Toplam				39	717	1711

*Oda sayısı ile ilgili bilgi bulunmadığı için yatak sayısına göre tahmini olarak verilmiştir.

Tablo 20. Ayder'de Bulunan Otellerin Oda Sayılarına Göre Dağılımı

	Yeri	İşletme Türü	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Ayder-Çamlıhemşin	Otel		1-10	--
			13	11-20	447
			4	21-30	234
			2	31-40	147
			2	41-50	169
			1	51-60	150
Toplam			22		1147

Tablo 21. Ayder’de Bulunan Pansiyonların Oda Sayılarına Göre Dağılımı

	Yeri	İşletme Türü	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Ayder-Çamlıhemşin	Pansiyon	6	1-10	134
			8	11-20	300
			1	21-30	30
Toplam			15		464

Tablo 22. Ayder Dışındaki Kırsal Turizme Yönelik Konaklama İşletmeleriyle İlgili Bilgiler

	Yeri	İşletme Türü	İşletme Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	İkizdere-Rize	Motel	1	55	120
2	Pokut Yaylası-Çamlıhemşin	Pansiyon	1	6	20
		Yayla evi	1	4	12
3	Y. Kavron Yaylası-Çamlıhemşin	Pansiyon	1	5	10
4	Şenyuva Köyü-Çamlıhemşin	Pansiyon	1	7	21
5	Sal Yaylası Çamlıhemşin	Pansiyon	1	7	14
6	Kito Yaylası-Hemşin	Pansiyon	1	7	15
Toplam			7	91	212

Tablo 23. Konaklama İşletmelerinin Sayı, Oda ve Yatak Kapasiteleri Açısından Karşılaştırılması

İşletme Türü	İşletme Sayısı	%	Oda Sayısı	%	Yatak Sayısı	%
Bakanlık İşletme ve Yatırım Belgeli	19	18,4	908	42,0	1976	37,4
Belediye Belgeli	38	36,9	450	20,7	1385	26,2
Kırsal Turizm İşletmeleri	46	44,7	808	37,3	1923	36,4
Toplam	103	100,0	2166	100,0	5284	100,0

SONUÇ

Kırsal turizm türlerine katılmak amacıyla Doğu Karadeniz Bölgesi’ni ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin en çok konaklama yaptıkları illerin başında sırasıyla Trabzon, Rize ve Ordu illeri gelmektedir. Bu nedenle bu çalışmada üç il inceleme kapsamına alınmıştır. Bölgedeki konaklama sektörüne yönelik Bakanlık işletme ve yatırım belgeli işletmelerin yanı sıra belediye belgeli kırsal turizm işletmeleriyle ilgili sayısal verilere de ulaşılmıştır.

Bu kapsamda, Ordu’daki kırsal konaklama tesisleriyle ilgili genel durumu incelediğimizde; oda kapasitesi açısından kırsal turizme yönelik konaklama işletmesinin yalnızca 4 olduğu ve yatak kapasitesinin de % 5,3 olduğu görülmektedir. İlde kırsal turizme yönelik işletmeler; dinlenme tesisi, dağ evi ve küçük ölçekli otel şeklindedir. Bu ilde, kırsal turizme yönelik kapasitenin artırılması ve bu amaçla, marka değeri olabilecek kırsal turizm çekiciliklerinin tanıtılmasına yönelik çalışmalara da önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Trabzon’daki kırsal konaklama tesisleriyle ilgili genel durumu incelediğimizde ise; oda kapasitesi açısından kırsal turizm işletmelerinin il genelindeki konaklama işletmeleri içindeki oranının çok iyi durumda olduğu ve ildeki potansiyelin % 70,5’ini oluşturduğu söylenebilir. Trabzon’daki konaklama kapasitesinin fazla olması, bölgenin en önemli kırsal turizm çekiciliklerine sahip olmasının yarattığı bir sonuçtur. Bu potansiyelin en önemli olduğu yer ise Uzungöl beldesidir. Bölgede yer alan konaklama işletmelerini çoktan aza doğru sıraladığımızda pansiyon, motel ve otel işletmeleri şeklinde olduğunu görmekteyiz.

Bir kırsal turizm bölgesi olan Uzungöl’ün, son yıllarda özellikle Ortadoğu bölgesinde tanınmaya başlaması burayı iyice popüler hale getirmeye başlamıştır. Bu nedenle, son birkaç yıldır, yatırımcıların mevcut yatak kapasitelerini artırmaya yönelik ilave yatırımlar yaptıkları ve yeni girişimcilerin de küçük ölçekli oteller yerine, daha çok oda sayısına ve buna bağlı olarak da çok fazla yatağa sahip yatırımları hayata geçirdikleri görülmektedir. Ancak bölgede kırsal turizm esasına uygun olarak yerel ölçekte yapılması gereken yatırımlar olması yerine, yatırımcıların bölgeye dışarıdan gelmesi ve böylelikle elde edilen gelirin aynı yörede değerlendirilmesi gerekliliğine uyulmaması bir olumsuzluk olarak görülmektedir.

Rize’deki kırsal konaklama tesisleriyle ilgili genel durumu incelediğimizde; Trabzon’dan sonra potansiyel açısından ikinci sırada olduğunu görmekteyiz. Özellikle, Ayder Turizm Merkezi, bu potansiyelin en önemli olduğu bölgedir. Kırsal turizm işletmelerindeki yatak kapasitesinin ildeki toplam kapasitenin % 36,4’lük bölümünü oluşturduğu görülmektedir. Ayder’de bulunan işletme sıralamasında ağırlıklı olarak otellerin bulunduğu ve bu işletmeleri pansiyonların izlediği görülmektedir. Birer işletmeyle de apart otel ve yayla evinin bulunduğu görülmektedir. Kırsal turizm işletmelerinin sayı, oda ve yatak kapasitesi oranları arasındaki farkların daha dengeli olduğu ve işletmelerin Ayder’de daha az konaklama kapasitesine sahip olduğu görülmektedir. İşletme türü olarak da otel ve pansiyon ağırlıklı işletmeler, hizmet etmektedir. Genel olarak Ayder’de bulunan kırsal turizme yönelik faaliyette bulunan konaklama işletmelerinin büyüklük ve yapı olarak kırsal turizm anlayışına uygun olduğu görülmekle birlikte, hizmet kalitelerinin daha iyi

olabilmesi için bakanlık belgeli işletmelerin de bu bölgede olmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, Ordu, Trabzon ve Rize'ye illerine yönelik son yıllarda artan konaklama ihtiyacını karşılamak amacıyla, başta yaylalar olmak üzere, Uzungöl ve Ayder'de var olan konaklama işletmelerinin kırsal turizm ilkelerine uygun olarak tekrar gözden geçirilmesi ve hizmet kalitelerinin iyileştirilmesi gerekir. Yatırım aşamasında olan veya yapılması düşünülen tesislerin, şehir merkezlerindeki otellere benzeyen işletmeler yerine doğa ve yöre mimarisiyle uyumlu, yörenin taşıma kapasitesini zorlamayacak yerel yatırımlar şeklinde düşünülmesi gerekir. Bu kırsal turizm tesislerinin; sayı, oda ve kapasite olarak da küçük ölçekli olarak planlanması gerekir. Bölgede var olan veya yapılması düşünülen otellerin yerine basit ve turistlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde pansiyon, yayla evi, dağ evi ve apart türü otel yatırımlarının teşvik edilmesi de kırsal turizm değerlerinin korunması ve gelecek kuşaklara daha rahat aktarılması açısından faydalı olacaktır. Yapılacak olan yatırımlarla, bölgede yaşayanlara istihdam olanağının sağlanması, elde edilen gelirin bölgenin kalkınmasına ve refahına katkı sağlaması ve geleneksel kültürün yaşatılması açısından da gerekli politikaların olması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] Hayta, A. B. (2008). Turizm Pazarında Tüketici Satın Alma Süreci ve Karşılaşılan Sorunlar . *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 31-48.
- [2] Yılmaz, G. Ö., ve Gürol, N. (2012). Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* , 23-32..
- [3] Fleischer, A., & Pizam, A. (1997). Rural tourism in Israel. *Tourism Management*, 367-372.
- [4] Çeken, H., Karadağ, L., & Dalgın , T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 1-14.
- [5] Şerefoğlu, C. (2009). *Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan IPARD Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Bejklenen Gelişmeler* . Ankara : Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı.
- [6] Karafaki, F. Ç., & Yazgan , M. (2012). Kırsal Turizmde Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 55-58.
- [7] Şener, B. (2006). *Konaklama İşletmelerinde Önbüro Yönetimi*. Ankara : Detay Yayıncılık.
- [8] Canoğlu, M. (2008). *Otel Müşterilerinin İmaj ve Hizmet Kalitesi Algıları İle Tekrar Satın Alma Davranışları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*. Adana : (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı.
- [9] Soyaslan, M. (2006). *Müşteri İlişkileri Yönetimi ve Türkiye'deki Oteller Üzerine Bir Araştırma*. Bursa : Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [10] Çetintürk, İ. (2010). *Konaklama İşletmelerinde Marka Sadakati: Antalya Örneği*. Isparta: Süleyman

Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.

[11] Yavuz, M. C. (2009). *Kent Markalaması ve Adana Marka Kimliğinin Geliştirilmesi*. Adana: Adana Ticaret Odası.

[12] Kozak, N., Kozak, M., & Kozak, M. (2012). *Genel Turizm: İlkeler ve Kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.

[13] Kaya, F. (2014). *Destinasyon Markalaşması Sürecinde Doğu Karadeniz Bölgesinin Doğal ve Kültürel Kaynaklar Açısından Değerlendirilmesi*. İstanbul : İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.

[14] DOKA. (2011). TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı: Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon 2010-2013, Trabzon: Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı.

[15] Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2014, Temmuz 12). *Tesisler: Yeme İçme-Eğlence ve Konaklama Tesisleri* . http://www.ordukulturturizm.gov.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=47&Itemid=63.

[16] Trabzon Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2014, Temmuz 15). *Konaklama Tesisleri: Kültür Ve Turizm Bakanlığından İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri*.<http://www.trabzonkulturturizm.gov.tr/TR,57706/konaklama-tesisleri.html>

[17] Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını. (2013). *Trabzon* . Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

[18] Booking.com. (2014, Temmuz 17). *Trabzon Otelleri*. <http://www.booking.com/searchresults.tr.html?>

[19] Tripadvisor. (2014, Temmuz 17). *Trabzon Otelleri*.http://www.tripadvisor.com.tr/Hotel_Review.

[20] Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2014, Temmuz 21). *Tesisler ve Acentalar: Konaklama Tesisleri*. <http://www.rizekulturturizm.gov.tr/TR,55428/tesisler-ve->

[21] Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2014, Temmuz 21). *Yayla Turizmi* .<http://www.rizekulturturizm.gov.tr/TR,55397/yayla-turizmi.html>